

Afskrift

1879

Summarisk berättelse
om de år 1879 utförda undersökningarna
på
Björkö i Mälaren,
afgifven till
Kongl. Vetenskaps-Akademien.

Undersökningarna började den 25 Juni och avslutades den 31 Oktober. Arbetstyttskann har varit fem man. Undersökningarna hafva utslutande omfattat grafväten och af dessa hafva följande område undersökts. Först gjordes några nya gräfningar på det år 1877 undersökta kristna grafvätet mellan bergens och svarta jorden och lyckades jag der upptäcka ytterligare tre grafvor, af hvilka en utmärkte sig genom synnerligen rik fynd, bland hvilka i främsta rummet må nämnas ett krucifix af silver med bilden i färggransarbete, i en stil, som gör det otvifvelaktigt att krucifixet är arbetadt i Norden, sannolikt under senare hälften af 800-talet.

Derefter flyttades undersökningarna till en mellan svarta jorden och Björkö by belägen, isolerad grafväd, hvilket till en del undersöktes 1878. Af de 18 grafvor, som här undersöktes, voro 11 brända och sju obrända. De senare utmärkte sig, liksom fallet var år 1878, genom sin ytterliga fattigdom och torde, dels på grund af detta skäl, dels på grund af grafplatans aflojarna löse, mitt i förra berättelsen framstående antagande, att begravningsplats varit afsedd för trä-larne, fortfarande kunna anses berättigadt. Undersökningarna flyttades derefter till det

stora, öster om den gamla stadstomten belägna grafvård-
tel, i hvilket jag, såsom i föregående berättelse nämnt,
hade skänt att antaga att kristna grafvård med obrändt
lik, af samma beskaffenhet som de kristna grafvård
någon begravd, kunde finnas, och visade sig snart
att detta antagande var fullkomligt riktigt, i det att
detta grafvård, som innehåller äfven 1600 genom tyd-
liga ättehögar markerade grafvård, befunns äfven
hysa en mängd icke genom något ofrån jord syn-
ligt märke betecknade grafvård med obrändt lik.
De flesta äro belägna på både sidor om den värd,
som döper längs svarta jordens östra sida, många äfven
i djupa vatten. Dessutom innehåller äfven ättehögar,
i synnerhet de större, grafvård med obrändt lik, van-
ligen sikt utrustade med prydnader, vapen m. m.
Antalet af detta färd undersökta grafvård belägrer sig
i år till 236, hvartill komma 10 betydligare gräf-
ningar utan reduktion.

Af dessa 236 grafvård innehåller 83 begravningar
af brända lik och 135 hade liken nedlagt obrän-
da. Af de senare innehåller 64 begravningar af spikad
likkista; 35 hade antingen haft kista, bildad af i
graven löst nedsläta bräder, eller också hade liken
nedlagt utan sådant skydd; 37 voro stora, breda
grafkammare, i hvilka man i de flesta fall kunde
skönja spår af timrade väggar, gafs och tak;
15 grafvård kunde ej med säkerhet hänföras till den
ena eller andra gruppen, emå större delen af dem
sätzligen beifvit förut rublad. — Fyra grafvård
med obrändt lik anser jag mig äfven kunna räknas
till: i vatten anträffade begravningar af farkaster, em-
dan åtminstone den ena i fören hytte ett qvirligt lik,
utrustadt med de vanliga qvirliga attributen, ovala
spämbucklor, sax och knif. Dessa båt hvo 20 fot
i längd och hade varit sammankallade af äfven

enda hade skor, hvaran hästsko ej synes hafva varit i bruk under den yngre järnåldern.

5: hästarnes storlek har varit medelstorlek, och kroppslösgjorden kraftig.

De äfriga graflynden hafva varit symmetriska rikhaltiga och äfverträffa, genom de många nya typerna och genom sin dyrbarkhet i äfrigt, afgjort de eljest så rika lynden från år 1877. Bland de mest framstående må framhållas en armering af "jet" (gagat) funnet omfångt hel, ett lynd, som aldrig för gjorts i Norden, medan sådana arbeten ej äro så vanliga i lugland, särskildt i Museerna i York och Dublin. Armeringen fanns i en för äfrigt mycket rik graf med två vackert medfogda qvirliga lik, hvilka, förutom ovala spännbucklor, bärut en mängd smärre siefverprydnader.

En graf träffades en liten, väl bevarad dyna af brunt sidan, på båda sidor prydd med en i siefver broderad hjort. Grafen var föräfrigt af de rikaste.

En annan graf träffades en dylik hjort broderad i guld.

Siefverprydnader hafva i år antäffats i sådana mängd att någon bestämdiffra ej kan uppgifas, för att samlingarne kunnit fullständigt revideras. De uppgå emellertid till äfrer 100 och bland dessa förekommer en mängd främmande och ovanliga former. Särskildt må framhållas en par spännen i form af häst med väpnad ryttare, en liten qvinnobild, en par hästar med rika slingornament och ögon af granat, en nemi-skoansigte i filigransarbete, en mängd brakteater etc. Det kunna äfrer, förutom en mängd för tidsbestämelsen vigtiga kufiska mynt, räknas två anglosaxiska mynt, de första som någonsin träffats från Skjörkö (det ena en Edward, den äldre, 901 - 925, som

blev två gånger förr upträffats i Suevisk jord, det andra
en Fihtric, från samma tid, af en typ, som är fuchtom-
ligt ny för Suevisk fynd).

Guld har ganska ofta upträffats, oftast
i form af nålar eller flätade band, som bevisar om-
kring hufvudet. Någon gång synes guldtråd hafva varit
inbädd i den äfriga drägten.

Glasbägare hafva: är funnits ~~6 stycken~~ gånger.
Af dessa bägare äro tre af den på Björkö vanliga
trattformiga sorten, en liten fuchtomligt hel glasbåren
är tydligen en afsläpplad trattformig bägare. De så-
dana trattformiga ^{glas} bägare äro aldrig träffats i något annat
land, vägen denna afsläpplade bägare ganska tve-
i vågskålen för antagandet af en inhemsk glastie-
verknings under yngre järnåldern.

Spelbruket af glas hafva träffats i två grafvar
sua utmärkande sig genom sitt psykologiska utseende.

Af äfriga fynd må i kortet framhållas 60 ora
da spänmbucklor af brons, bland hvilka flere af fuch-
tomligt nya typer, en mängd runda spännen af
brons, liksom flere nya former, fem ringspännen
af brons, alla af ny form, med älsföreläggning och
förgyllning, samt en mängd vanliga former, ett mycket
stort likarmadt löjpräms af ny typ, några tre flitiga
bronsspännen, bland hvilka ett ovaneligt stort och ett
ovaneligt litet, 4 bronsfat, af hvilka ett vid kanten
pyntas af tre fördjupade föglar, 9 järnbeslagna
ämbur, 10 skruv med järn och bronsbeslag, ett bronsbe-
slaget bälte, flere pungen af förgylld läder, vanligen
innehållande vigter eller mynt (i en låg en Romerskt mynt,
Faustina d.y.), flere imitationer efter Karl den stores
mynt, en liten bronskål med innesluggande, Snidad,
bronsked m. m. m. m.

Bland märkligare fynd må slutligen
blott framhållas ett stort skulpteradt bestycke, som

knappt kan vara annat, än ett stycke af en hval-
scapula -

Öfver alla grafoar med obrändt lik hafva nog-
granna skildringar i riktigt papper upprädat, ut-
visande de olika fyndföremålens löp. Antalet sådana
skildringar uppgår till 134, förutom detaljteckningar.
Stockholm den 15 Dec 1879.

Ödmjuktigen
Hjalmar Stolpe.